

Jihomoravský kraj

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Pracovní list č.1

Obec Kravsko a její nejvýznamnější památka – zámek

Obec Kravsko patří k nejstarším na Znojemsku. Leží asi 10 km severozápadně od Znojma na okraji lesního celku, který se rozprostírá daleko na západ a na sever od obce.

Je to vesnice s dávnou keramickou tradicí. Rozprostírá se v nedaleké blízkosti důležitých surovinových zdrojů, leží na pokraji rozsáhlých lesů a v blízkosti vydatných ložisek keramických hlín. Dostatek pracovních sil, vhodná budova, výhodná poloha blízko hlavní silnice a ochota vrchnostenského úřadu už jen dokreslují, proč byla keramická továrna založena právě v této starobylé obci.

První zpráva o Kravsku je už z roku 1092. Dějiny Kravska byly od roku 1190 na dlouhá staletí spojeny s dějinami Louckého statku. Po zrušení Louckého kláštera přechází obec nejprve pod správu Náboženského fondu moravského a v posledních letech 18. století se stává majetkem šlechtické rodiny Ugarte. Postupně přechází na italského majitele Luigi Dentice di Frasso, který vlastnil zdejší velkostatek až do doby po druhé světové válce.

Vesnice se může pochlubit několika významnými stavbami. Je to především pozdně barokní zámek, vybudovaný v druhé polovině 18. století z letní rezidence Louckého velkostatku.

Nejstarší podobu zámku známe z vyobrazení na jednom listu prvního vojenského mapování z 60. let 18. století. Tehdy šlo jen o jednopatrovou zámeckou budovu. Zvlášť stály dvě věžovité stavby – zámecká kaple a tzv. Lustrundl – zimmer (později zámecká knihovna, archiv a obřadní síň). Zvlášť stálo jen jedno stavení – byt zámeckého duchovního. V této zobrazené podobě snad převzal zámeček Jan Václav Ugarte a během několika let jej dal přebudovat a rozšířit v pozdně barokní zámek. Podobu první přestavby známe jen z akvarelové kopie Altmannova obrazu zámku. Zde je zámecký celek spojen otevřenými chodbami, které se pravoúhle lomí. Už je vybudováno druhé patro zámecké budovy. Původní stavbu rezidence můžeme datovat přibližně do doby kolem roku 1740. Byla určena opatovi. Další přestavby byly už jen doplňkem původního celku. Z nejstarších fotografií známe zámek s některými dočasnými plechovými střechami. Tyto téměř ploché střechy byly nad kaplí, nad bývalou zámeckou knihovnou a nad částí prvního patra vedle hlavní budovy směrem k zámecké kapli. Tak vypadal zámek v roce 1867 – důkazem je letopočet na korouhvičce nad bývalou knihovnou. Poslední velká přestavba se uskutečnila v 90. letech 19. století. Byly obnoveny původní střechy nad kaplí a nad bývalou knihovnou. Nad prvním patrem u hlavní budovy byla vybudovaná vysoká střecha, spojená dokonce až se střechou hlavní budovy zámku. Pod touto novou částí střechy je dochována stará omítka fasády a jsou zazděna dvě okna. Na jednom ze zámeckých komínů se objevuje letopočet 1894.

Poslední majitel zámku v Kravsku, Ital Luigi Dentice di Frasso, odjel se svou rodinou (v průběhu druhé světové války) z posledního letního pobytu v roce 1939, ihned po zahájení

Jihomoravský kraj

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

válečných operací, zpět do Itálie a po dobu války se až na dva ojedinělé případy do Kravska už nevrátil.

Po druhé světové válce byl majetek rodiny Dentice dočasně veden správcem. Na podzim roku 1945 zde byla zřízena měšťanská škola, která sem byla přeložena z Hlubokých Mašůvek. V některých místnostech byl uskladněn cennější zámecký nábytek. Byly zde zřízeny byty a v roce 1948 otevřeno kino. Od roku 1950 byla v zámku oddací síň.

V roce 1967 byla na prostranství před zámekem vybudována nová škola a prostory zámku tak zůstaly nevyužity. Zájemců o budovu byla celá řada. Nakonec převzal budovu oborový podnik Crystalex z Nového Boru u České Lípy, který zde vybuvoval rekreační zařízení. Tak se zámek dočkal po letech už naprosto nutné generální opravy a zabránilo se tak dalšímu chátrání pozdně barokního zámku druhé kategorie památek.

Přečti si pozorně celý text a odpověz na následující otázky:

1. Popiš polohu Kravska
2. Proč mohla být keramická továrna vybudována právě zde?
3. Ze kterého roku pochází první zpráva o Kravsku?
4. Co se děje s obcí po zrušení Louckého kláštera?
5. Kdy byl vybudován v Kravsku pozdně barokní zámek?
6. Odkud známe nejstarší podobu zámku?

7. Jak v době vzniku zámek vypadal?
8. Jak se jmenoval šlechtic, který v této podobě zámek převzal?
9. Kdy pravděpodobně proběhla původní stavba rezidence?
10. Komu byla určena?
11. Popiš podobu zámku z doby kolem roku 1867
12. Kdy proběhla poslední přestavba zámku?
13. Jak se jmenoval poslední majitel zámku? Kdy byl v Kravsku naposled?
14. Co se dělo se zámekem po druhé světové válce?
15. Ve kterém roce byla vybudována naše škola?

16. Kdo převzal budovu zámku a provedl generální opravu zchátralé budovy?

17. Pokus se nakreslit budovu zámku

Pracovní list č.2

Řemeslníci v Kravsku

Kromě zámku se Kravsko může pochlubit ještě několika dalšími významnými stavbami. Pod zámeckým návrším leží bývalý panský pivovar založený už roku 1575. Je to rozsáhlá podsklepená budova s několika sklepy, které původně sloužily jako lednice. Pivo se zde vařilo až do roku 1899. Do nynější podoby byla budova přestavěna v roce 1912. Byl zde vybudován poštovní úřad, obvodní oddělení VB nebo mateřská školka. V současné době sídlí v budově Obecní úřad Kravsko, část starého pivovaru je přebudována na byty.

Další významnou budovou je bývalý panský mlýn, který byl přebudován teprve v roce 1954.

V době založení keramické továrny bylo Kravsko malou vesnicí. Mělo 38 budov poddanských a 7 budov panských. Selských stavení bylo málo. Ve vesnici bylo mnoho bídy. Žili zde například tkalci, kteří neměli práci, spousta pouze sezonně zaměstnaných zedníků apod.

Keramika kvetla v okolí i v Kravsku odedávna. Keramičtí mistři z okolí patřili k hrnčířskému cechu do Znojma. Řada jich byla v Olbramkostece, v Plenkovicích, v Příměticích i v Kravsku. Velmi známá zde byla rodina Medkova, která se hrnčířství věnovala ještě na počátku minulého století. V čísle popisném 49 provozoval hrnčířskou živnost Jan Jordán, v čísle popisném 33 hrnčíř Jan Čaha a v čísle popisném 65 byl posledním hrnčířem Ferdinand Štark.

Tito hrnčíři vyráběli hrnce různých rozměrů, např. na vaření, na mléko, na pivo apod. Uvnitř byly glazované (hnědě), zvenčí polévány nebyly. Vyráběly se i tzv. plucary – láhve podobné demizonu, ve kterých se nosila na pole pitná voda. Měly obsah 1 – 3 litry a uvnitř byly polévané.

Jihomoravský kraj

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Do výrobního sortimentu kraveckých hrnčičů patřily také džbánky o obsahu 0,5 – 1 litr, které byly polévané a zdobené rytím, např. květy, dále to byly ručně modelované figurky, miniatury hraček, ručně modelované nádobíčko pro děti, mísy pro domácnost, formy na bábovky apod.

Zboží se prodávalo doma, ale vyrábělo se i na zakázku. Prodávalo se na jarmarcích ve Znojmě, v okolí Znojma, v Drnholci, v Rakousku. Na trh se vozilo tzv. sáhovými vozy. Byly to menší obedněné žebříňáky. Hrnčíři vyjížděli na trh brzy ráno (asi ve dvě hodiny), zboží měli zabalené do slámy a z cesty se vraceli až druhý den.

Otázky a úkoly:

1. Vyjmenuj nejvýznamnější památky Kravska
2. Jak vypadalo Kravsko před založením keramické továrny?
3. Jaká řemesla byla v Kravsku nejrozšířenější?
4. Co to byly plucary?
5. Jaký sortiment prodávali hrnčíři na trzích?
6. Zkus nakreslit žebříňák
7. Nakresli komiks, ve kterém popíšeš přípravu hrnčiče před odjezdem na trh (balení zboží, chystání jídla, loučení s rodinou), cestu, vlastní prodej a návrat domů.

Jihomoravský kraj

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

8. Nakresli nebo vyfotografuj některou památnou budovu v Kravsku.

9. Zkus popsat její historii.

10. Prohlédni si doma nebo u babičky keramiku a přines do školy ukázat nejstarší exemplář, který najdeš. Poprosit můžeš i sousedy nebo známé.

Pracovní list č.3

Michael Raufer

Zakladatel keramické továrny v Kravsku

Na přelomu 18. a 19. století dochází i na Znojemsku k budování manufaktur a později i továren. Koncem 18. století vzniká keramická manufaktura ve Vranově nad Dyjí, která se udržela až do 80. let 19. století. Pro poznání počátků keramického závodu v Kravsku má vranovská manufaktura velký význam. Právě zde získával cenné odborné zkušenosti při vedení velkého závodu zakladatel keramické továrny v Kravsku Michael Raufer. Vranovská manufaktura všemožně usilovala o znemožnění pokusu založit nový keramický závod na nedalekém přímětickém panství v Kravsku.

Podle místní tradice je nejstarší budova keramické továrny středověký zájezdní hostinec. Nasvědčuje tomu dochovaný název budovy „Kocanda“, nasvědčuje tomu i budova sama, protože skrývá pod mansardovou střechou rozlehlý sál, zaklenutý krásně dělenou klenbou a lemovaný místnostmi. Nejstarší písemné prameny však mluví o panské myslivně. Kocanda snad opravdu bývala středověkým zájezdním hostincem u starodávné cesty z Vídně do Prahy, která byla předchůdkyní dnešní hlavní silnice. Teprve v 18. století, když byla vybudována silnice ze Znojma do Jihlavy, byla budova využívána jako myslivna. Na budově zaujme již zmíněná střecha, na které byla věžička, původně se zvonem. V jižní stěně budovy je výklenek v podobě kapličky, kde byla umístěna prastará plastika. Rozsáhlý komplex budov továrny vznikl postupně od roku 1820, případně 1823.

O předcích, původu, mládí a vzdělání Michaela Raufera mnoho nevíme. Údajně pocházel z Prahy. Stanovit dobu jeho narození se zatím nepodařilo. Podrobněji jsme informováni až o jeho pobytu na Domažlicku, ve Vranově nad Dyjí a v Kravsku. Poslední zpráva z počátku 50. let 19. století svědčí už o jeho pobytu ve Štýrsku. Tím naše znalosti o

Jihomoravský kraj

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

jeho dalších osudech končí. A tak nemůžeme, u tak důležité osoby jako je zakladatel keramické továrny v Kravsku, stanovit ani dobu jeho narození, ani dobu úmrtí. Víme jen, že ve 2. desetiletí 19. století byl Michael Raufer už ženatý a měl několik dětí.

Celkem podrobně jsme informováni o Rauferových osudech v době jeho učitelování v obci Mysliv na velkostatku hrabat Stadionů Kout nedaleko Domažlic. Informace nám poskytuje ponejvíc Raufer sám svou početnou korespondencí s různými nadřízenými, převážně školskými orgány. Je zachována celá řada listů, které Raufer sám psal. V těžkých dobách kolem napoleonských válek usiloval o zvýšení platu a zabezpečení své rodiny, tak vznikla celá skupina dopisů a úředních podání, které jsou dobře dostupné.

S Rauferem se poprvé setkáváme ve zmíněných písemnostech z jeho učitelského působení v okolí Domažlic. Vystupuje zde jako dospělý a vyhraněný muž, otec rodiny, který má plno existenčních starostí.

První zmínku o Michaelu Rauferovi čteme v podání vrchnostenského úřadu v Koutu na Šumavě z 24. listopadu 1804, kdy se jedná o učitelská místa v obcích na panství, a mezi učitelskými silami je uvedeno i jméno Michael Raufer, který zřejmě působil na panství už déle a v několika obcích.

Poprvé vystupuje Michael Raufer s vlastním podáním vrchnostenského úřadu Kout na Šumavě dne 30. října 1805, kdy žádá o učitelské místo v Myslívi a dokládá, že má učitelskou způsobilost a už déle než tři roky na panství ve školách působí.

Pokračovaly napoleonské války. Všeobecné zdražení a finanční obtíže nutily Raufera usilovat o zvýšení příjmů. Jeho žádost o zvýšení platu krajský úřad v Klatovech nepřijímá a posílá vyjádření vrchnostenskému úřadu Kout s tím, aby Raufer požádal o větší plat u své obce, která školu udržuje. Raufer byl asi neúnavný a také nepohodlný svými žádostmi. Krajský úřad v přípise z 18. 11. 1811 dává zřetelnou směrnicí, že z prostředků školního fondu nemůže žadatel Raufer nic obdržet a že má vrchnostenský úřad zřetelně naznačit, že se musí dožadovat zvýšení platu jen u své obce.

V následujícím období se do sporu vložila i myslívská obec. Události dostávaly dramatický spád. Věc se stávala nepříjemnou i pro nadřízené školské, tehdy církevní úřady. Myslívká obec nakonec žádala o výměnu učitele a po dalších jednáních navrhuje vyšší místa zrušit školu v Myslívi a posílat děti do sousední obce. Raufer skutečně Myslív opustil.

Z celé korespondence je zřejmá Rauferova schopnost písemně se perfektně vyjadřovat a vytrvalost jít za svým cílem, což můžeme srovnat s jeho dalšími osudy na Znojemsku, kde se Raufer ukázal nejen jako schopný odborník v keramice, ale i jako muž slova a pera. Raufer měl tedy na svou dobu přiměřené vzdělání i rozhled, měl bohaté zkušenosti s jednáním s nadřízenými úřady, dovedl svou věc hnát vysoko a obrátit se i na vysoká úřední místa, když bylo třeba. I tuto zkušenost dovedl dobře uplatnit na Znojemsku při tvrdých sporech o povolení továrny.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Přečti si pozorně následující text a pokus se odpovědět na otázky:

1. Kdy dochází na Znojemsku k zakládání manufaktur?
2. Kdy vznikla manufaktura ve Vranově nad Dyjí?
3. Jakou spojitost má vranovská manufaktura s Michaelem Rauferem?
4. Vyber správnou odpověď:
Nejstarší budova Keramické továrny v Kravsku byla původně:
a) kovárna
b) zájezdní hostinec
c) hřebčín
5. V jakém roce vznikl pravděpodobně rozsáhlý tovární komplex?
6. Vyprávěj o původu, předcích, mládí a vzdělání Michaela Raufera
7. Jaké povolání vykonával zakladatel Keramické továrny v Kravsku?
8. Proč žádal Raufer po napoleonských válkách o zvýšení platu?
9. Chtěl(a) bys vykonávat stejné povolání jako Michael Raufer a proč?

Pracovní list č.4 Michael Raufer

Zakladatel keramické továrny v Kravsku II

Vedle svého učitelského zaměstnání měl Raufer jednu velikou zálibu. Byl přímo posedlý keramickými výrobky. Zajímal se o keramickou výrobu a ze všech sil usiloval o založení vlastního keramického závodu. Zdálo se to už předem zcela nemožné, protože Raufer nebyl ani kvalifikovaným odborníkem v keramice, ani neměl potřebný kapitál, bez kterého nebylo možné podnik založit. A přesto do doby jeho pobytu na Domažlicku spadá jeho první pokus o založení vlastní keramické továrny. Na konci 2. desetiletí minulého století přichází Michael Raufer na Znojemsko. Ve školství působil celkem přes dvanáct let, z toho 7 let a 5 měsíců v Myslívi. Ke konci svého pobytu na Domažlicku se snažil o vybudování vlastního podniku. Z výpovědi zaměstnance vranovské manufaktury Jana Hampla je zřejmé, že Michael Raufer,

Jihomoravský kraj

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

než přišel do Vranova nad Dyjí, získal určité zkušenosti v továrně ve Zdanově na Plzeňsku, kde byl zaměstnán nejprve jako pomocník, později jako malíř. Tam se také dohodl s Hamplem na založení vlastního keramického podniku v Nýrsku, což se také stalo. Tato spolupráce obou mužů trvala asi třičtvrtě roku, protože Raufer přestal brát Hampla jako svého společníka a považoval ho jen za dělníka. Z toho vzešel spor.

Na důležitou zkušenost se vydal Raufer roku 1819 do Vranova nad Dyjí. Byl zde přijat jako vedoucí pracovník závodu, ale brzy se dostal do různých sporů, především proto, že neovládal zde zavedenou výrobní techniku (wedgwood). Přesto byl tento pobyt pro Raufera velice důležitý. Právě ve Vranově pronikal hlouběji do keramické výroby i do vedení většího závodu, získal řadu zkušeností a poznal, jaké jsou možnosti pro založení vlastního podniku na Znojemsku. Raufer se také pokusil získat továrnu ve Wilhelmsburgu v Rakousích.

Rušný život Michaela Raufera ve Vranově nad Dyjí byl zpestřen vojenskou povinností. Do Vranova došlo nařízení k nástupu do služby. Rauferovi nezbylo nic jiného, než aby se vydal do Plzně. Na této cestě se Raufer setkává s činitelem vranovského panství, který ho přemluví k návratu a snaží se za něho zaručit.

Vyhrocení sporů se spolupracovníky ve Vranově nad Dyjí vedlo Raufera k odchodu. Po nezdaru o založení továrny v Rakousích se rozhlížel po nejbližším okolí. Podařilo se mu navázat spojení s vedením velkostatku v Příměticích, který patřil hraběcí rodině Ugartů.

Podmínky byly lákavé. V Příměticích existoval velmi starý kaolinový důl, připomínaný už na konci 17. století. Naleziště keramických hlín bylo i v Hlubokých Mašůvkách. Bohaté lesy, základ existence keramické továrny, byly hned za Kravskem. Továrna potřebovala pro své pece velké množství dřeva a zde ho bylo dostatek. Blízko bylo i krajské město Znojmo a kolem Kravska vedla nová hlavní (tehdy císařská) silnice ze Znojma do Jihlavy. Byla zde i vhodná budova pro počáteční výrobu. Panství bylo ochotné ji přenechat na přestavbu keramické továrny. Rozhodující byla asi ochota vrchnostenského úřadu udělit Rauferovi oprávnění k výrobě. To byla věc velmi ožehavá a Raufer věděl, že se může protahovat velmi dlouho. Ve Znojmě získal rychle některé známé, kteří mu byli ochotni půjčit do počátku podnikání potřebný kapitál. Raufer byl chudý, nemajetný, ale měl odvahu riskovat všechno. Po zvážení všech okolností, které během několika let pobytu na Znojemsku poznal, neváhal a opravdu rychle jednal. Založit keramickou továrnu v Kravsku se mu podařilo opravdu v rekordním čase.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

Jihomoravský kraj

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Přečti si pozorně následující text a pokus se odpovědět na otázky:

1. Kromě učitelského povolání měl Michael Raufer ještě jednu velkou zálibu, jakou?
2. Kde založil Raufer svoji první keramickou továrnu?
3. Kdo byl jeho společníkem a proč spolupráce obou mužů trvala jen krátce?
4. Kdy začal Raufer pracovat v Keramické továrně ve Vranově nad Dyjí?
5. Co mu tento pobyt dal a proč z Vranova nakonec odešel?
6. Kde se pokusil založit keramickou továrnu? Podařilo se mu to?
7. Jak se jmenovala rodina, které patřil velkostatek v Příměticích?
8. Co vedlo Raufera k tomu, aby založil keramickou továrnu právě v Kravsku?
9. Jakou asi musí mít člověk povahu, charakterové vlastnosti, aby se pustil do tak odvážného činu?
10. Co bys chtěl(a) jednou dokázat ty?

Jihomoravský kraj

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ